

Õiguskantsler

Teie 17.03.2022 nr

Meie 19.04.2022 nr 7-4/220416/2202130

Enne 24.02.2022 Eestisse saabunud Ukraina kodanike õiguslik staatus

Austatud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole, kuna peate diskrimineerivaks seda, et ajutist kaitset võivad saada üksnes alates 24.02.2022 Eestisse saabunud Ukraina kodanikud, kuigi samasuguses olukorras on ka enne 24.02.2022 Eestisse saabunud Ukraina inimesed, sest ka nemad ei saa sõja tõttu pöörduda tagasi Ukrainasse.

Tänan Teid olulise küsimuse esitamise eest.

Kiiret ajutist kaitset antakse Euroopa Liidu õiguse järgi neile enne 24.02.2022 Ukrainas elanud Ukraina kodanikele, kes olid sunnitud põgenema 24. veebruaril 2022 või pärast seda kuupäeva Venemaa relvajõudude sõjalise sissetungi tõttu. Liikmesriigid võivad õigust ajutisele kaitsele laiendada ka neile, kes olid sõja puhkedes reisil ega saa enam koju naasta, ent see ei ole kohustuslik. Eesti riik lähtub 24.02. kuupäevast.

Seesugust korraldust ei ole alust pidada diskrimineerimiseks, küll aga on oluline kiiresti leida lahendus neilegi, kes olid sõja puhkedes väljaspool Ukrainat ega saa koju naasta. Politsei- ja Piirivalveameti kinnituse kohaselt vaadatakse nende inimeste rahvusvahelise kaitse taotlused nii kiiresti kui võimalik, üldjuhul ühe kuu jooksul. Ukraina kodanikel on lubatud sel ajal töötada.

Asjaolud

Kirjeldasite, et Teie esindatav Ukraina kodanik saabus Eestisse koos abikaasa ja kahe alaealise lapsega 14.02.2022. Neil oli kavas sõita tagasi Ukrainasse 03.03.2022, kuid sõja tõttu on see praegu ohtlik. Perekonnd soovis saada Eestis ajutist kaitset, kuid Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) [ ] büroo ametnik otsustas, et nad ei kvalifitseeru sõjapõgenikeks, kuna nad saabusid Eestisse enne 24. veebruari. PPA ametnik ei selgitanud nende sõnul, kuidas nad saaksid Eestis taotleda rahvusvahelist kaitset.

Ajutise kaitse regulatsioon

Praegusel juhul on küsimus selles, kas Ukrainast pärit inimesi koheldakse ebavõrdselt, kui ajutist kaitset on võimalik saada vaid neil inimestel, kes lahkusid Ukrainast alates 24.02.2022.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

[Põhiseaduse](#) § 12 lõike 1 esimese lause kohaselt on kõik seaduse ees võrdsed. Seda põhiõigust rikutakse siis, kui sarnases olukorras olevaid inimesi koheldakse põhjendamatult erinevalt.¹

Üldjuhul on inimestel, kellel ei ole võimalik pöörduda turvaliselt tagasi oma elukoha- või kodakondsusriiki, õigus taotleda Eestis rahvusvahelist kaitset. [Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse](#) (VRKS) kohaselt on välismaalasel õigus rahvusvahelisele kaitsele muu hulgas siis, kui on alust arvata, et tema Eestist tagasi- või väljasaatmine päritoluriiki võib talle selles riigis kaasa tuua tõsise ohu, sh konkreetselt tema või üldse tsiviilisikute elu ohtu sattumise või tema või tsiviilisikute kallal vägivalda rakendamise rahvusvahelise või riigisisese relvakonflikti tõttu. Sellist rahvusvahelise kaitse alaliiki nimetatakse täiendavaks kaitseks (VRKS § 4 lg 3 p 3).

Ajutine kaitse on riigi poolt välismaalasele antava kaitse eriliik. Ajutise kaitse regulatsioon on kehtestatud Euroopa Liidu õiguse kaudu. Nõukogu 20.07.2001 [direktiiviga 2001/55/EÜ](#) on kehtestatud miinimumnõuded ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud inimeste massilise sissevoolu korral ning meetmete rakendamiseks liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende inimeste vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel. Direktiivi kohaselt on ajutine kaitse erandlik menetlus, mille eesmärk on anda massilise sissevoolu või eeldatava massilise sissevoolu korral viivitamatut ja ajutist kaitset kolmandatest riikidest pärit ümberasustatud inimestele, kes ei saa päritoluriiki tagasi pöörduda, eelkõige kui valitseb oht, et varjupaigasüsteem ei suuda seda sissevoolu menetleda, kahjustamata oma tõhusat toimimist kõnealuste inimeste ning teiste kaitset taotlevate inimeste huvides (art 2 p a).

Euroopa Nõukogu 04.03.2022 rakendusotsusega [EL 2022/382](#) on nenditud, et Ukrainast lähtub põgenike massiline sissevool direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning seetõttu tuleb kohaldada ajutist kaitset.

Nõukogu rakendusotsuses on määratud, kelle suhtes ajutist kaitset kohaldatakse. Otsuse artikli 2 lõike 1 punkt a sätestab, et seda otsust kohaldatakse enne 24.02.2022 Ukrainas elanud Ukraina kodanike suhtes, kes olid sunnitud põgenema 24. veebruaril 2022 või pärast seda kuupäeva Venemaa relvajõudude sõjalise sissetungi tõttu, mis algas sel kuupäeval. Nõukogu otsuse kohaselt võivad liikmesriigid õigust ajutisele kaitsele laiendada, kuid see ei ole kohustuslik.

Nõukogu rakendusotsuse täitmiseks kehtestas Vabariigi Valitsus 08.03.2022 korralduse nr 66 „[Ajutise kaitse kohaldamine](#)“. Korraldus jõustus 09.03.2022. Vabariigi Valitsus otsustas korralduse punkti 1 kohaselt kohaldada ajutist kaitset järgmistele inimestele, kes lahkusid sõjalise konflikti tõttu Ukrainast alates 24. veebruarist 2022 ja on saanud Eestisse:

- 1) enne 24. veebruari 2022. a Ukrainas elanud Ukraina kodanikud;
- 2) kodakondsuseta isikud ja muude kolmandate riikide kui Ukraina kodanikud, kellel oli Ukrainas rahvusvaheline kaitse või samaväärne riiklik kaitse enne 24. veebruari 2022. a;
- 3) alapunktides 1 ja 2 nimetatud isikute pereliikmed.

Sellest korraldusest nähtub, et Vabariigi Valitsus on otsustanud kohaldada ajutist kaitset ainult nende inimeste suhtes, kes lahkusid sõja tõttu Ukrainast alates 24.02.2022.

Ajutine kaitse on üks rahvusvahelise kaitse alaliik, mis võimaldab riikidel võimalikult lihtsa ja kiire menetluse kaudu teha kindlaks, kellele ajutine kaitse laieneb. Nii on nõukogu otsusega selle kohaldamisalasse kuuluvatele inimestele grupipõhiselt automaatselt juba ajutine kaitse antud.

---

¹ RKÜKo 07.06.2011, nr [3-4-1-12-10](#), p 36.

Riigisisese menetlusega tuvastatakse, kas inimene kuulub soodustatud isikute hulka ja kas esineb ajutise kaitse andmist välistavaid asjaolusid.

Kuna kaitset antakse Ukrainas puhkenud sõja tõttu, on ka ajutise kaitse saamiseks õigustatud inimeste ring ajaliselt piiritletud. Sellise ajalise piiri seadmine ei ole põhiseadusega vastuolus. Tuleb arvestada, et teised Ukraina kodanikud ei jää õigusliku kaitseta, sest isegi kui nad ei vasta ajutise kaitse saamise tingimustele, on neil õigus taotleda Eestis rahvusvahelist kaitset üldises korras.

Ukraina kodanike rahvusvahelise kaitse taotluse aluseks on samuti asjaolu, et sõja tõttu ei ole neil võimalik praegu Ukrainasse tagasi pöörduda. Niisiis võivad Ukraina kodanikud, kes saabusid Eestisse enne 24.02.2022, esitada PPA-le rahvusvahelise kaitse taotluse. Kuna on üldteada, et Ukrainas käib sõda, ei ole vaja hinnata iga konkreetse inimese olukorda, vaid kaitse andmise aluseks on riigi üldine olukord. PPA peab lahendama ka need taotlused kiiresti.

PPA teatel on amet nüüdseks oma algset halduspraktikat muutnud ning ka enne 24.02.2022 Eestisse saabunud Ukraina kodanike rahvusvahelise kaitse taotlused püütakse lahendada lihtsalt ja kiiresti. PPA kinnituse kohaselt lahendatakse need taotlused üldjuhul nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte kauem kui ühe kuu jooksul. Teil on võimalik küsida PPA-lt täpsemat infot rahvusvahelise kaitse taotlemise kohta aadressilt: asylum.counsel@counsel.ee.

Ukraina kodanikel on õigus menetluse ajal töötada.² Praegu kehtiva korra kohaselt tuleb töödandjal selleks registreerida tema lühiajaline töötamine ning järgida seadusega sätestatud töötasu tingimusi.³ Lastel on õigus käia koolis.

Kokkuvõttes selgitas PPA ametnik õigesti, et enne 24.02.2022 Eestisse saabunud inimestel ei ole õigust ajutisele kaitsele. Kui PPA ametnik tõepoolest ei selgitanud Teie esindatavale, et tal on võimalik esitada rahvusvahelise kaitse taotlus, eksis ta hea halduse tava vastu. Haldusmenetluse põhimõtete kohaselt on ametnikel selgitamiskohustus.

Rahvusvahelise kaitse andmisel väljastatakse inimesele elamisluba ning tal on õigus töötada Eestis üldistel alustel. Kui Teie esindatavatel tekib rahvusvahelise kaitse taotluse esitamisel lisaküsimusi või probleeme, palun andke sellest teada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristiina Albi 693 8404
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee

---

² Vt ka: <https://www.politsei.ee/et/juhend/info-seoses-ukraina-sojaga/rahvusvahelise-kaitse-taotlemine>.

³ Riigikogu on võtnud vastu välismaalaste seaduse ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise seaduse (241 SE). Muudatuste jõustumisel ei ole nende Ukraina kodanike puhul enam vaja registreerida lühiajalist töötamist ning muudetakse palganõuet.